

Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у Београду
Београд, Краља Милана 50

Сенату Универзитета уметности у Београду
Београд, Косанчићев венац 29

Предмет: Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта:

ОСОБЕНОСТИ МУЗИЧКОГ ЈЕЗИКА НИКОЛАЈА МЕТНЕРА И ЊЕГОВА
УЛОГА И ЗНАЧАЈ У ПРИСТУПУ ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ СОНАТЕ ОП. 25 БР. 2
И ОДАБРАНИХ *БАЈКИ*

Кандидат: Јелена Костић

Комисија за оцену и одбрану у саставу: мр БРАНКО ПЕНЧИЋ, редовни професор, ментор, мр ЛИДИЈА СТАНКОВИЋ, редовни професор, др ум. МАЈА РАЈКОВИЋ, редовни професор, мр МАРИЈА ЂУКИЋ, редовни професор, др ум. БИЉАНА ГОРУНОВИЋ, редовни професор Академије уметности у Новом Саду, упознала се са писаним делом докторског уметничког пројекта: “ОСОБЕНОСТИ МУЗИЧКОГ ЈЕЗИКА НИКОЛАЈА МЕТНЕРА И ЊЕГОВА УЛОГА И ЗНАЧАЈ У ПРИСТУПУ ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ СОНАТЕ ОП. 25 БР. 2 И ОДАБРАНИХ *БАЈКИ*” и одслушала јавну презентацију докторског уметничког пројекта кандидата Јелене Костић.

На основу сазнања која је стекла анализом овог рада, биографских података, досадашњих уметничких резултата кандидата и уметничке презентације, Комисија подноси Наставно - уметничко - научном већу Факултета музичке уметности у Београду и Сенату Универзитета уметности у Београду следећи:

ИЗВЕШТАЈ

Извештај Комисије садржи: уводно образложење, биографске податке о кандидату, анализу јавне уметничке презентације, приказ, анализу, оцену и критички осврт на писани део докторског уметничког пројекта, оцену остварених резултата, као и закључак Комисије.

Уводно образложење

ЈЕЛЕНА КОСТИЋ пријавила је 19. маја 2015. године тему докторског уметничког пројекта под називом: “ОСОБЕНОСТИ МУЗИЧКОГ ЈЕЗИКА НИКОЛАЈА МЕТНЕРА И ЊЕГОВА УЛОГА И ЗНАЧАЈ У ПРИСТУПУ ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ СОНАТЕ ОП.25 БР.2 И ОДАБРАНИХ *БАЈКИ*”,

На основу предлога Катедре за клавир, Веће Факултета на седници од 1. јуна 2015. године донело је одлуку о именовању Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта у саставу:

мр БРАНКО ПЕНЧИЋ, редовни професор,
мр НЕВЕНА ПОПОВИЋ, редовни професор,
мр НИКОЛА РАЦКОВ, редовни професор у пензији.

На основу предлога Катедре за клавир, Веће Факултета на седници одржаној 31. маја 2016. године донело је одлуку о измени одлуке о именовању Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта ЈЕЛЕНЕ КОСТИЋ, тако што се уместо Невене Поповић, редовног професора именовала мр Тијана Хумо - Рајевац, редовни професор.

Нови састав Комисије:

мр БРАНКО ПЕНЧИЋ, редовни професор,
мр ТИЈАНА ХУМО - РАЈЕВАЦ, редовни професор,
мр НИКОЛА РАЦКОВ, редовни професор у пензији.

Веће Факултета на седници од 3. јула 2017. године утврдило је предлог одлуке о усвајању Извештаја Комисије за процену теме докторског уметничког пројекта.

Сенат Универзитета уметности на седници од 28. септембра 2017. године донео је одлуку о одобравању рада на изради докторског уметничког пројекта и именовању мр **Бранка Пенчића**, редовног професора за ментора.

На основу обавештења ментора и предлога Катедре за клавир Веће Факултета на седници од 6. јуна 2018. године донело је одлуку о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта ЈЕЛЕНЕ КОСТИЋ под називом: “ОСОБЕНОСТИ МУЗИЧКОГ ЈЕЗИКА НИКОЛАЈА МЕТНЕРА И ЊЕГОВА УЛОГА И ЗНАЧАЈ У ПРИСТУПУ ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ СОНАТЕ ОП.25 БР.2 И ОДАБРАНИХ *БАЈКИ*”, у саставу:

1. мр БРАНКО ПЕНЧИЋ, редовни професор, ментор,
2. мр ЛИДИЈА СТАНКОВИЋ, редовни професор,
3. др ум. МАЈА РАЈОВИЋ, редовни професор,
4. мр МАРИЈА БУКИЋ, редовни професор,
5. др ум. БИЉАНА ГОРУНОВИЋ, редовни професор Академије уметности у Новом Саду.

На основу молбе Јелене Костић и сагласности ментора на изради докторског уметничког пројекта мр Бранка Пенчића, редовног професора, Веће Факултета на седници од 31. јануара 2018. године донело је одлуку о одобравању ЈЕЛЕНИ КОСТИЋ студенткињи докторских академских студија на студијском програму Извођачке уметности – модул Клавир, делимична измена програма јавног уметничког извођења у оквиру докторског уметничког пројекта.

Нови програм јавног уметничког извођења:

Соната оп. 25 бр. 2 у е-молу,

Бајке (избор) - оп.14 бр.1, оп.34 бр.2, оп.26 бр.3, оп.51 бр.2,

оп.20 бр.1, оп.34 бр.4, оп.26 бр.1, оп.51 бр.1

БИОГРАФИЈА

Јелена Костић је рођена 1986. године у Београду. Завршила је музичку школу „др Милоје Милојевић“ у Крагујевцу, у класи проф. Снежане Рачић. Дипломирала је на Факултету музичке уметности у Београду 2009. године у класи проф. Бранка Пенчића. Специјалистичке студије завршила је 2011. године и тренутно је студент докторских студија на Факултету музичке уметности, такође у класи проф. Бранка Пенчића.

Наступала је на бројним такмичењима, као солиста и као члан клавирског дуа. Добитница је друге награде на Републичком такмичењу 2000. године, као и на Фестивалу младих пијаниста у Шапцу 2001. и 2002. године, друге награде на Међународном такмичењу „Gradus ad Parnassum“ 2003. године и на Међународном такмичењу „Бијенале“ у Крагујевцу 2005. године, затим треће награде на Међународном такмичењу „Gradus ad Parnassum“ 2001. године и на Републичком такмичењу 2005. године, као и дипломе-похвале на Београдском подијуму младих талената 2006. године. Наступајући у клавирском дуу добитница је првих награда на Републичком такмичењу 1998. и 2004. године, у Трстенику 2003. и 2004. године, на Међународном такмичењу „Gradus ad Parnassum“ у Крагујевцу 2005. године, на Међународном такмичењу младих пијаниста у

Нишу 2006. године, као и Дипломе-похвале на Међународном такмичењу „Фредерик Шопен“ у Риму 2006. године.

Одржала је солистичке концерте у Крагујевцу 2003, 2004, 2005, 2009, 2011. и 2014. године, у Чачку 2009. године, у Краљеву 2009. и 2012. године, у Галерији САНУ у Београду 2012. и 2018. године и концерт у саставу клавирског дуа у Крагујевцу 2014. године. Наступила је на многим репрезентативним концертима ФМУ у Београду (Галерија Задужбине И. М. Коларца, Велика сала Задужбине И. М. Коларца, Културни центар Чукарица, сала музичке школе „Станковић“, сала музичке школе „Мокрањац“) као и на Новогодишњим концертима у Крагујевцу 2009, 2010. и 2011. године.

Усавршавала се на летњим и зимским радионицама проф. Јурија Кота, на мајсторским курсевима Душана Трбојевића, Виоле Мокрош, Симона Трпческог, Арба Валдме и Александра Мацара, као и на бројним предавањима пијаниста и педагога у Београду, Крагујевцу и Новом Саду.

Добитница је стипендије Скупштине града Крагујевца „Драгослав Срејовић“ за 2006, 2007. и 2008. годину, која је додељивана студентима са изузетним просеком и наградама и стипендије Министарства омладине и спорта 2008/2009. године за хиљаду најбољих студената Р. Србије.

Од 2006. године ради као наставник клавира у музичкој школи „др Милоје Милојевић“ у Крагујевцу, а ученици из њене класе освојили су више од 50 награда на школским и регионалним такмичењима, Републичком такмичењу и Међународним фестивалима и такмичењима у Београду, Шапцу и др. У току школске 2006/2007. и 2013/2014. године радила је и као корепетитор. Од 2012-2018. године је била члан управног одбора Музичке омладине-Крагујевац и у том периоду учествовала у организацији музичких манифестација – концертне сезоне, предавања и радионица.

АНАЛИЗА ПИСАНОГ РАДА ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Писани део докторског уметничког пројекта кандидаткиње Јелене Костић под насловом *"Особености музичког језика Николаја Метнера и његова улога и значај у приступу интерпретацији Сонате оп.25 бр.2 и одабраних Бајки"* обухвата апстракт, садржај, списак прилога и пет поглавља.

Прво поглавље садржи уводну реч ауторке у којој се, између осталог, наводи опис предмета и циља овог уметничко-истраживачког пројекта, као и преглед примењених метода рада и очекиваних резултата. Представљене су и неке важне чињенице које су утицале на избор саме теме. Кроз два потпоглавља приказане су значајне политичке, историјске, културалне, уметничке и идеолошке прилике, које су обликовале развој музике у периоду у којем је Николај Метнер стварао, као и биографске чињенице и друге околности које су утицале на његово стваралаштво. Свеобухватном анализом Јелена Костић је приказала на који начин је идеологија романтизма и модернизма утицала на развој музичког језика Николаја Метнера, са посебном пажњом на карактеристике које су утемељене на традицији, у односу на оне које дефинишу његову индивидуалност и јединственост, и указала је и на велики значај и допринос овог композитора целокупној клавирској литератури.

Друго поглавље посвећено је *Бајкама* – жанру који у стваралаштву Николаја Метнера заузима посебно место. Након проучавања појединих својстава које су заједничке за циклус комада ове форме, следи детаљна анализа свих елемената музичког језика у бајкама које су биле у програму уметничке презентације овог докторског уметничког пројекта. Ауторка је приказала на који начин се руска бајка или прича као књижевни жанр имплементирала у музички садржај Метнерових *Бајки* и кроз неколико примера објаснила је како књижевно дело, литерарна порука или епиграф могу утицати на рађање и ток музичког садржаја. Током разних анализа Јелена Костић се веома често ослањала на садржај књиге *Муза и мода* у којој је Метнер описао свој однос према традицији и модернизму и из раличитих аспеката сагледао многе компоненте који су од суштинског значаја за једно музичко дело, његово тумечење и интерпретацију, као што су тема, мелодија, ритам, хармонија, инспирација, иновације, развој материјала, интуиција и др.

Треће поглавље обухвата детаљну анализу *Сонате оп. 25 бр. 2*. Због изузетне сложености ове композиције, анализе мотива и тема које чине њен музички материјал, разврстане су у потпоглавља како би биле детаљније и много јасније обрађене њихове појаве, улоге и значај. Тако су читаоцу на најпрегледнији могући начин представљени уводни мото, мото сирене, мото хроматике, тема увода, прве и друге теме у првом и другом ставу и њихово учестало и непредвидиво преплитање. Обиље приказаног структуралног и садржајног богатства, као и многе композиторове нестандартне и

некарактеристичне ознаке у тексту пијанисткињи Јелени Костић евидентно су представљале важне одреднице и путоказ у процесу креирања интерпретације.

Четврто поглавље, закључак, представља синтезу уметничко-истраживачког процеса и садржи краћи осврт на популаризацију Метнерових дела и преглед најзначајнијих извођења.

У последњем поглављу налази се списак коришћене литературе који броји 41 јединицу.

АНАЛИЗА ЈАВНЕ УМЕТНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ

Јавна уметничка презентација одржана је 30.6.2018. године у Великој сали Факултета музичке уметности у Београду на којој је пијанисткиња Јелена Костић извела следећи програм:

*Николај Метнер: Бајке (избор) - оп.14 бр.1, оп.34 бр.2, оп.26 бр.3, оп.51 бр.2,
оп.20 бр.1, оп.34 бр.4, оп.26 бр.1, оп.51 бр.1*

Соната оп.25 бр.2 е-мол

Захваљујући храбром избору композиција на најбољи могући начин били смо у прилици да сагледамо раскошно богатство и необичну лепоту Метнерове музике. Упркос огромној сложености одабраног програма и изузетним професионалним захтевима неопходним за његову реализацију, Јелена Костић је приказала своју одавно препознату индивидуалност и своје нескривене уметничке и пијанистичке квалитете. Њена маштовитост, сензибилитет, добра музичка интуиција и племенитост учинили су овај интерпретативни чин веома узбудљивим и нарочито интересантним, а суштинско схватање композиторове поруке и непосредност у изражавању и овог пута су код слушаоца створили интензиван доживљај. Ови квалитети нарочито долазе до изражаја у композицијама пуним звучних контраста и разноликости у садржају, баш као што су Бајке и Соната. Свакако се мора приметити и похвалити и пијанисткињина упадљива ментална снага и концентрација, које су, уз такође присутну меморијску поузданост и сувереност, од кључне важности за програмске и интерпретативне подухвате, попут Сонате оп.25. бр.2.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА И КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Докторски уметнички пројекат Јелене Костић одликује уравнотеженост између његовог извођачког и теоријског сегмента. Писани део рада пружа нам веома детаљну анализу одабраних Бајки и Сонате оп.25. бр.2 и обиље информација и путоказа релевантних за разумевање музичког језика Николаја Метнера и обликовање индивидуалне уметничке интерпретације. Треба истаћи занимљив концепт анализе у Сонати који се показао веома функционалним, током које је кандидаткиња пратила и проучавала *појединачно*, кроз целу композицију, развој свих значајних градивних елемената и материјала који чине срж дела. Допринос рада у овом сегменту биће утолико већи пошто у литератури кандидаткиња није пронашла уопште никакву сличну анализу ове Сонате.

Писани рад садржи бројне нотне примере, постављене увек са оправданим разлогом и који често, с обзиром на сложеност материјала, у великој мери помажу читаоцу у праћењу детаљних анализа.

Прилог који чини целокупан нотни материјал од 90 страна (осам одабраних Бајки, Соната оп.25 бр.2 и Соло песме оп.61 бр.6 оп.37 бр.5) је свакако преобиман, али како се ради о углавном мало познатим и не тако лако доступним композицијама, његова практична функција свакако оправдава његову преобимност.

Јелена Костић је свој реситал извела на високом професионалном нивоу и суштинским разумевањем музичког садржаја и убедљивом и узбудљивом уметничком интерпретацијом дочарала је необично богатство Метнорове музике. Иако би се могло претпоставити, кад је у питању пијанистички реситал са оваквом програмском концепцијом (дугачка и компликована соната уз осам комада истог композитора), потенцијална опасност од утиска евентуалног замора или утиска једноличности код слушаоца, комисија је констатовала сасвим супротно, што само потврђује успешно реализовану јавну уметничку презентацију. Ово је још једна потврда чињенице да се до квалитетне интерпретације не може доћи без комплетног сагледавања музичког дела, као што је представљено у писаном делу рада.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

Писани рад Јелене Костић свакако ће обогатити веома скроман постојећи фонд литературе на нашем језику када је у питању Метнерово стваралаштво, нарочито када је у питању анализа његових композиција и несумњиво ће бити од велике користи за сваког ко се буде бавио овом или неком широм тематиком.

Реситал одржан у оквиру јавне уметничке презентације (један у низу већ реализованих и планираних реситала) представља значајан допринос популаризацији неоправдано запостављене музике Николаја Метнера и практичну демонстрацију велике улоге аналитичког мишљења и свеобухватног сагледавања уметничког дела у интерпретацији овако захтевног програма.

На основу свега наведеног Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Јелене Костић под називом *Особености музичког језика Николаја Метнера и његова улога и значај у приступу интерпретацији Сонате оп.25 бр.2 и одабраних Бајки* сматра да је кандидаткиња испунила све предвиђене услове и захтеве на докторским уметничким студијама и једногласно предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности да прихвати овај Извештај и одобри јавну одбрану докторског уметничког пројекта.

У Београду,

Комисија:

1.11.2018.године

Бранко Пенчић, редовни професор ФМУ, ментор

Лидија Станковић, редовни професор ФМУ

Марија Ђукић, редовни професор ФМУ

Маја Рајковић, редовни професор ФМУ

Биљана Горуновић, , редовни професор АУ у Новом Саду
